

Stenåldersboplatser, torp och vägar i utkanten av Borensberg

Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2

Fornlämning Kristberg 62:1

Olivehult 10:3 och 12:1

Kristbergs socken

Motala kommun

Östergötlands län

Jenny Holm, med bidrag av Mattias Johansson

Stenåldersboplatser, torp och vägar i utkanten av Borensberg

Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2

Fornlämning Kristeberg 62:1 m.fl.
Olivehult 10:3 och 12:1
Kristbergs socken
Motala kommun
Östergötlands län

Jenny Holm

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2014

Omslagsfoto: Del av utredningsområdet frammat eftermiddagen en dag i slutet av november 2013. Foto: Jenny Holm.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-336-1

Tryck: Just Nu, Västerås 2014.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	6
Utredningsområdet.....	6
Målsättning och metod	7
Genomförande.....	7
Resultat	8
Fornlämningar, fornyfynd och de historiska kartorna.....	8
Objektstabell.....	12
Utredningsområdets kulturlämningar.....	12
Tolkning och utvärdering.....	17
Referenser.....	18
Kart- och arkivmaterial.....	18
Litteratur	18
Administrativa uppgifter	19
Bilagor.....	20
Bilaga 1. Objektbeskrivningar.....	21
Bilaga 2. Schaktplaner	27
Bilaga 3. Schakttabell.....	36
Bilaga 4. Fyndtabell	40
Bilaga 5. Utdrag ur husförhörlängder	41

Figur 1. Utdrag ur digitala Översiktskartan. Platsen för utredningen är markerad med en röd ring. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård har utfört en arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, inom ett 13 ha stort område i nordvästra utkanten av Borensberg.

Vid den arkeologiska utredningen har 32 objekt identifierats. Dessa utgörs av fynd och boplatser från stenåldern och lämningar från historisk tid som röjningsrösen, kolbottnar, vägar och en torplämning.

Torpet Carlslund och bevarade delar av en äldre sträckning av landsvägen mot Kristberg samt två stenåldersboplatser utgör fast forn lämning. Övriga objekt, röjningsrösen, övriga färdvägar, kolbottnar, täktgropar, enstens terrassering och en fyndplats för ett kvartsavslag, sorterar under kategorin övrig kulturhistorisk lämning.

Bland de presenterade objekten finns även 4 möjliga boplatsslägen som har utredningsgrävts och avfärdats, och ett mindre antal gropar som bedöms vara sentida.

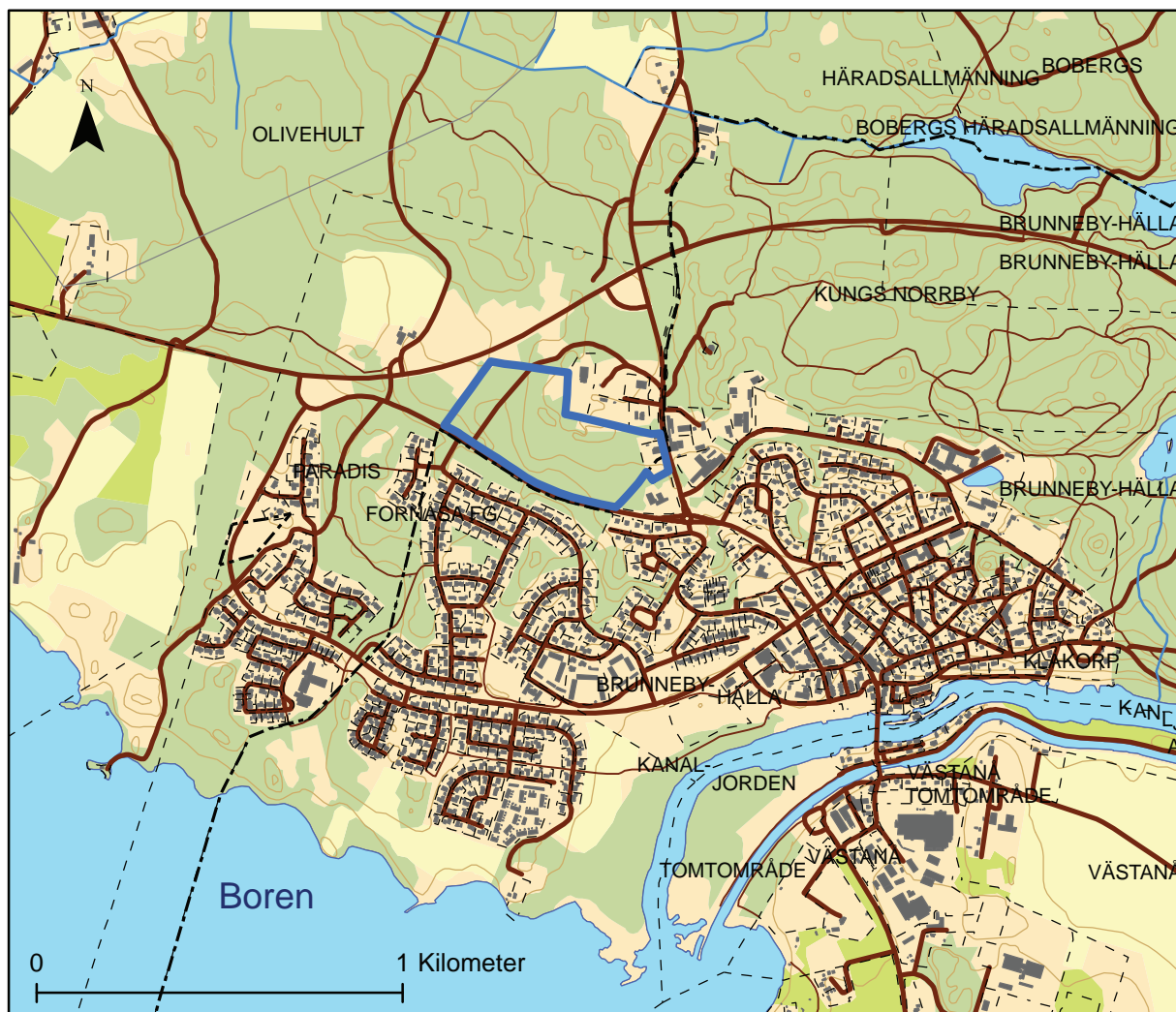
Figur 2. Platsen för torpet Carlslund i västra utkanten av utredningsområdet. Foto från sydöst, Jenny Holm.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård har utfört en arkeologisk utredning omfattande kart- och akvistudier, fältinventering och sökschaktsgrävning. Kart- och arkivstudier samt fältinventering gjordes under hösten 2013 varefter länsstyrelsen i Östergötlands län tog beslut om utredningsgrävning av de vid fältinventeringen påvisa möjliga boplatsslägen. Utredningsgrävningen gjordes under våren 2014. Motala kommun avser att detaljplanelägga området för framtida bostadsbyggande.

Utredningsområdet

Utredningsområdet är beläget i nordvästra utkanten av Borensbergs samhälle, i triangeln norr om gamla landsvägen mot Kristberg och Motala, söder om riksväg 34 och väster om landsvägen mot Tjällmo och Pålsboda. Området omfattar cirka 13 hektar och består till största delen av sydsluttande skogsmark. Terrängen omfattar en större isälvsvavlagring på nivåer från 95 m.ö.h. i söder och upp emot 115 m.ö.h. i norr. Täktversamhet har under 1900-talet fjärrmat åspartiets ursprungliga krön i norra delen av utredningsområdet. Idag är denna täkt delvis igenfylld och används i övrigt som industrimark. Flera mindre täkter finns inom området. Enligt SGU's jordartskarta består hela området av isälvssediment med några uppstickande berghällar i väster. Berg i dagen förekommer i västra delen av utredningsområdet. Hagmark förekommer längst i väster, väster om en brukningsväg

Figur 3. Utsnitt ur digitala fastighetskartan med utredningsområdet markerat med blå ram. Skala 1:20 000.

som går igenom den här delen av utredningsområdet. Vid inventeringen i november var nästan hela området skogsbevuxet, med stora tallar och granar och mellan dessa tätt med lövsly. Under vintern gallrades skogen och det mesta av slyet togs bort.

Målsättning och metod

Syftet med utredningen har varit att klargöra om det finns fornlämningar och/eller kulturlämningar inom utredningsområdet och dessa skulle i så fall beskrivas. Om det vid utredningsgrävningen framkom ovan mark ej synliga lämningar skulle dessa om möjligt avgränsas.

Utredningen har omfattat kart- och arkivstudier, fältinventering och utredningsgrävning. Kart- och arkivstudierna har omfattat på nätet digitalt tillgängliga källor: Lantmäteriets historiska kartor, Namnarkivet i Uppsala (NAU), Riksarkivet och Statens Historiska Museums tillväxt, samt Östergötlands museum. Vid fältinventeringen har hela området gått över för att identifiera ovan mark synliga forn- och kulturlämningar samt möjliga lägen för ej ovan mark synliga boplatser. På möjliga boplatslägen har sökschakt grävts med maskin. Vegetationsskiktet har då avlägsnats så att den underliggande orörda marken kunnat studeras. Mindre volymer har sällats i handsäll med 4 millimeters maskstorlek. Påträffade lämningar, möjliga boplatslägen och grävda schakt har mätts in med GPS. Därutöver har dokumentationen bestått av skriftliga beskrivningar och fotografier över lämningarna och den miljö de återfinns i.

Genomförande

Utredningen gjordes i två etapper. Etapp 1, kart- och arkivstudier samt fältinventering, gjordes under senhösten 2013 och etapp 2, utredningsgrävning, gjordes under tidig vår 2014. Mellan etapp 1 och 2 gallrades skogen och sly togs bort. Längs brukningsvägen i väster låg, vid tillfället för sökschaktsgrävningen, stora rishögar kvar. Sökschaktens placering har anpassats till topografin, kvarvarande träd och nämnda rishögar.

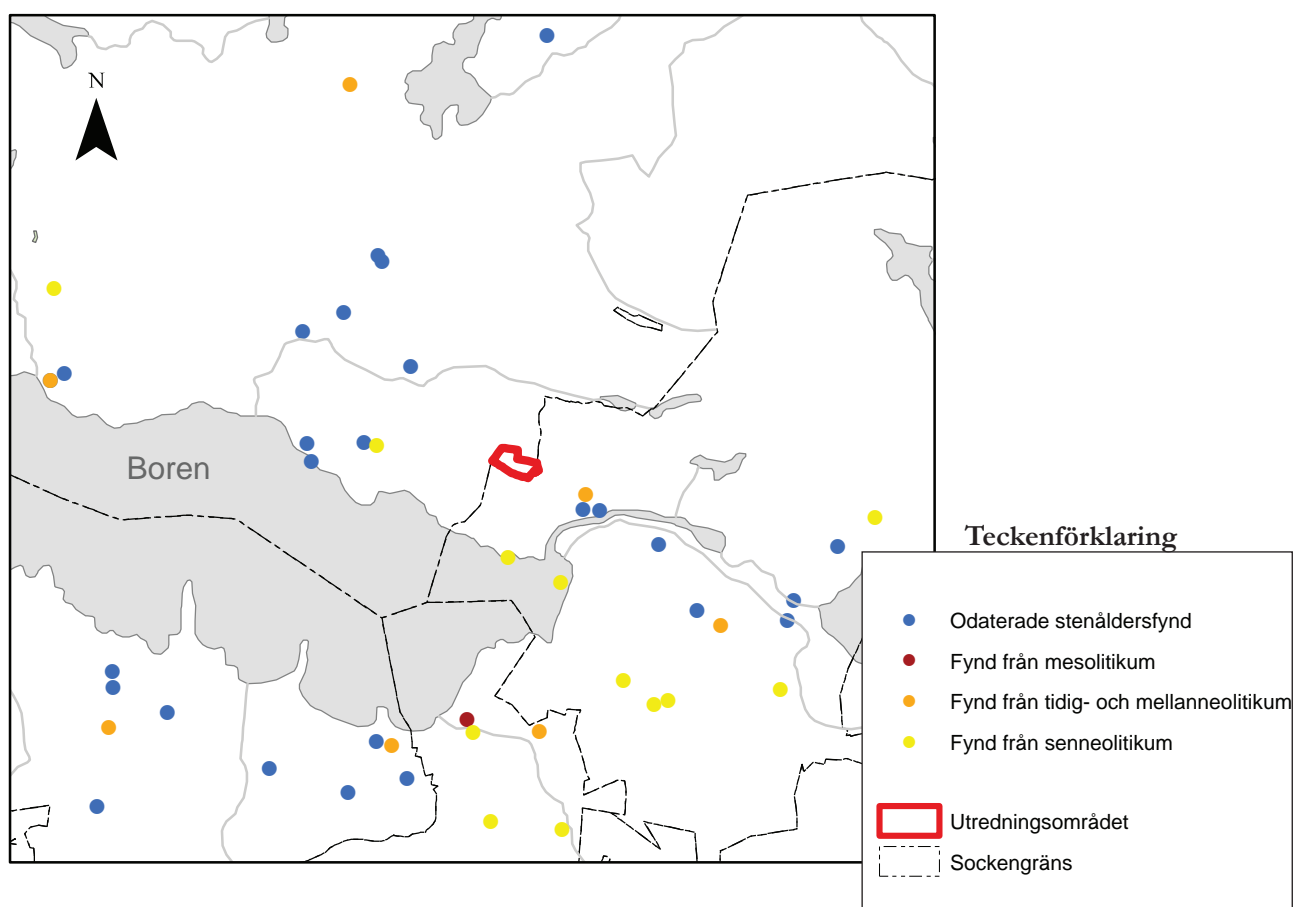
Figur 4. Schakt 85, inom boplatsläget objekt 5, intill rishögarna. Foto från söder, Mattias Johansson.

Resultat

Resultaten presenteras i flera steg nedan. Först kommer ett avsnitt som sammanfattar arkivstudierna. Därefter följer utredningsresultatet med de olika identifierade objekten först i tabellform och sedan i löpande text. I bilaga 1 beskrivs de enskilda objekten mer i detalj. Resultatet från sökschaktsgrävningen återfinns i planer och i tabellform i bilaga 2 och 3. I bilaga 4 återfinns en tabell över tillvaratagna fynd samt fotografier av ett urval fynd, och slutligen finns i bilaga 5 utdrag ur husförhörslängder från Kristbergs socken.

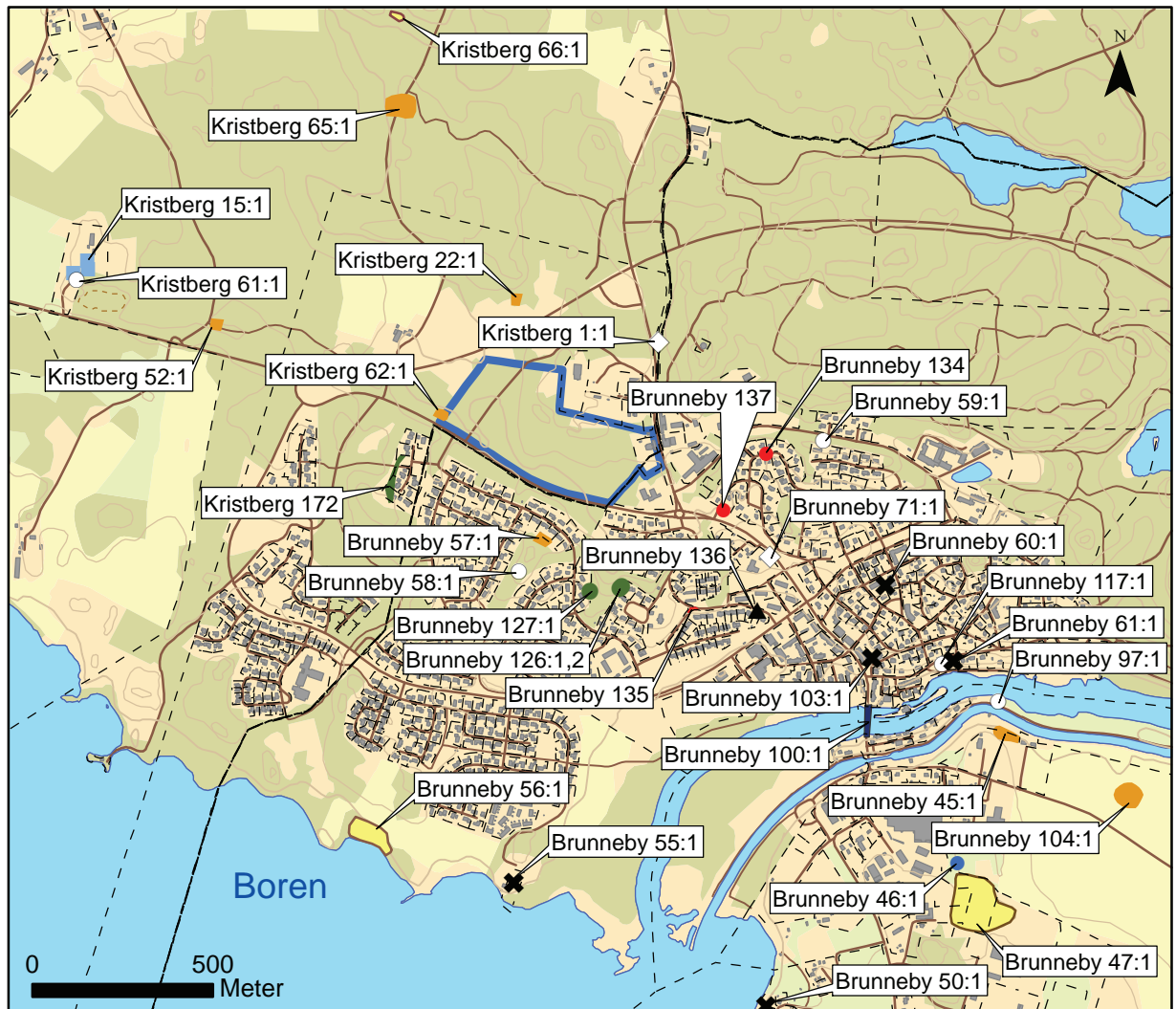
Fornlämningar, fornfynd och de historiska kartorna

Platsen har varit kustnära cirka 9000 f.Kr. och ligger ganska snart därefter på ett visst avstånd från sjön Boren (SGU). Fynd från stenåldern, yxor och avslag, finns i närområdet men inte i direkt anslutning till utredningsområdet. De närmaste fyndet utgörs av stenyxor och flintredskap, Brunneby 60:1, 61.1 och 103.1, hittade inne i Borensbergs samhälle i sydöst. Här ingår odaterade yxor av okänd typ, en mellanneolitisk båtyxa och senneolitiska flintskäror (FMIS). Utredningsområdets potential vad gäller stenålder antogs preliminärt ligga i det att det tidiga jordbruket föredrog sandiga marker som isälvsavlagringar.

Figur 5. Lösfynd av stenålderskaraktär runt Borensberg. I urvalet från FMIS ingår fynd från socknarna Kristberg, Brunneby, Ekebyborna och Lönsås. I de flesta fall omnämns stenyxor som just stenyxor utan att några närmare karaktäristika beskrivs. I vissa fall omnämns yxor som tunnackiga yxor eller enkla skafihålsyxor varvid en grov datering är möjlig, vilken återges i kartan. Skala 1:100 000.

Boplatslämningar från både förhistorisk tid och medeltid har påträffats i samband med nedläggning av fjärrvärmeledning i Borensbergs samhälle (Räf 2004), några hundra meter öster om aktuellt utredningsområde. I närområdet runt utredningsområdet finns flera bebyggelselämningar efter torp och i söder förekommer spår av äldre åkerbruk i form av röjningsrösen på flera platser. Torpet Carlslund tangeras av utredningsområdet och betesmarken i utredningsområdets västra kant har potential att innehålla äldre element med anknötning till äldre brukningsformer.

Teckenförklaring

 Boplats	 Utredningsområde
 Bro	 Boplats
 Övrigt	 Byggnad
 Bebyggelselämning	 Fossil åker
 Fossil åker	x Fyndplats
	▲ Härd
	 Övrigt

Figur 6. Utsnitt ur digitalafastighetskartan med de lämningar som sedan tidigare finns registrerade i fornminnesregistret (FMIS). Skala 1:20 000.

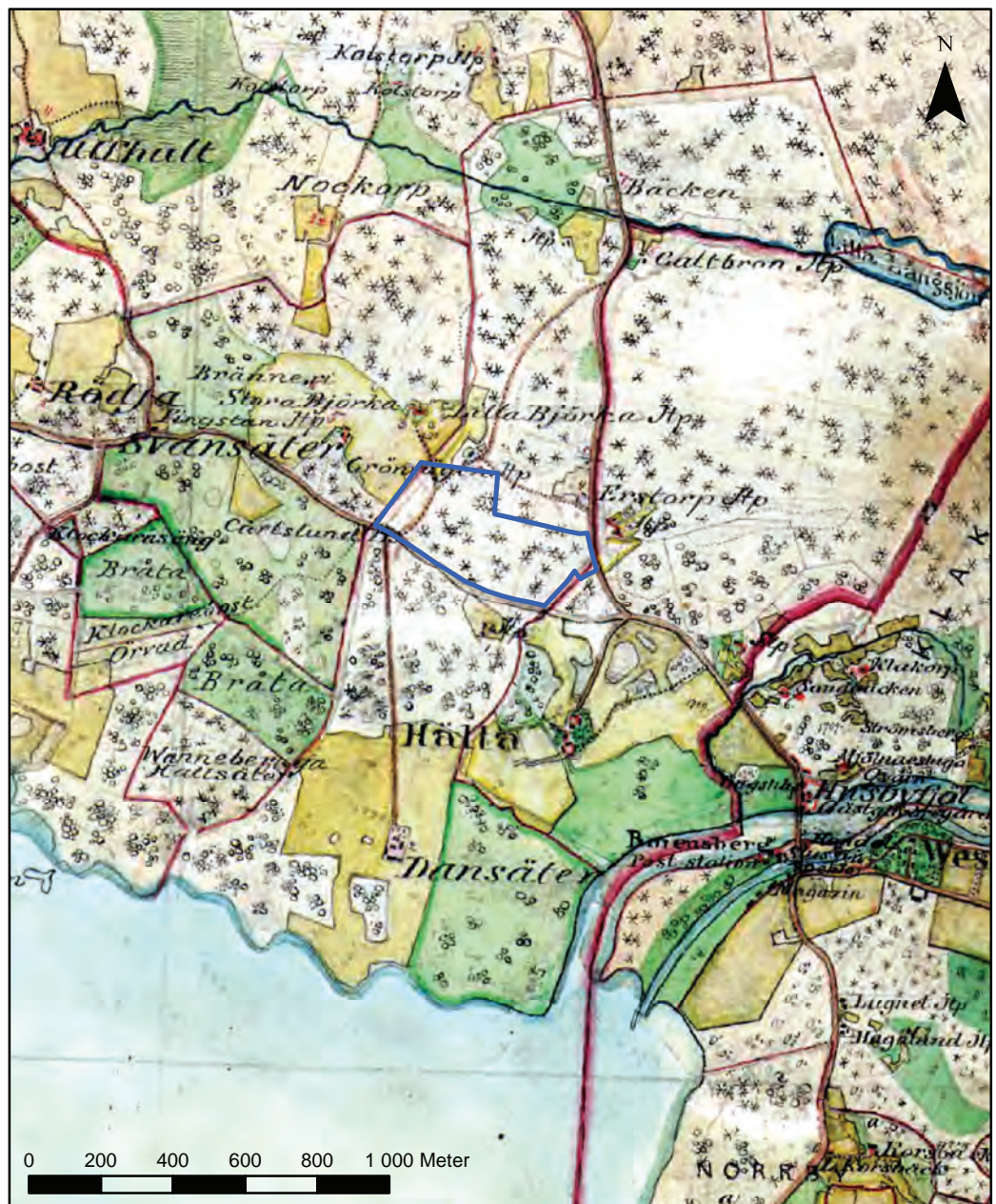
Fornlämning	Typ	Kommentar
Kristberg 1:1	Vägmärke	Milstolpe av röd kalksten
Kristberg 15:1	Byggnader	Rödja gård, sju byggnader
Kristberg 22:1	Lägenhetsbebyggelse	Torpet Lilla Björka
Kristberg 52:1	Lägenhetsbebyggelse	Torpet Tingstan
Kristberg 61:1	Fornlämningsliknande lämning	Högliknande lämning
Kristberg 62:1	Lägenhetsbebyggelse	Torpet Carlslund
Kristberg 65:1	Lägenhetsbebyggelse	Nockorp
Kristberg 66:1	Kvarn	Ett av flera benämnda Kolstorp
Kristberg 172	Fossil åker	Röjningsröseområde
Brunneby 45:1	Husgrund, historisk tid	En husgrund av huggen kalksten
Brunneby 46:1	Stensättning	Övertorvad stensättning(?): rund 5 meter stor och 0,3 meter hög.
Brunneby 47:1	Brott/täkt	Kalkbrott
Brunneby 50:1	Fyndplats	Skaftålsyxa
Brunneby 55:1	Fyndplats	Skaftålsyxa
Brunneby 56:1	Obestämbär	Industrilämning
Brunneby 57:1	Lägenhetsbebyggelse	Torpet Gråhalla
Brunneby 58:1	Fornlämningsliknande lämning	Halvcirkelformad stenrad
Brunneby 59:1	Fornlämningsliknande bildning	Naturbildning
Brunneby 60:1	Fyndplats	Båtyxa
Brunneby 61:1	Fyndplats	Flera stenxor
Brunneby 97:1	Kanalmärke	Aunsten, av kalksten
Brunneby 100:1	Bro	Stenvalvsbro, 90 meter lång
Brunneby 103:1	Fyndplats	Flintredskap, bland annat dolkar och skäror
Brunneby 104:1	Bytomt/gårdstomt	Vikentorps gamla tomt
Brunneby 117:1	Minnesmärke	Minnessten av granit
Brunneby 126:1,2	Fossil åker	Röjningsröse
Brunneby 127:1	Fossil åker	Röjningsröse
Brunneby 134	Boplats	Två gropar., daterade till medeltid
Brunneby 135	Boplats	En härd och ett störhål, daterade till äldre bronsålder
Brunneby 136	Härd	Härdrest
Brunneby 137	Boplats	Kulturlager, daterat till medeltid

Figur 7. Tabell över de registrerade lämningar i närområdet som finns presenterade på kartan i figur 6.

Utredningsområdet utgörs av skog också i de historiska kartorna. Området berör i första hand mark under gården Dansätter i Kristbergs socken men också till en liten del längst i öster även mark under gården Hälla i Brunneby socken. Dansätter anges som rusthåll och figurerar på kartan över geometrisk avmätning från år 1642, medan Hälla har medeltida belägg från år 1341 då ”Herr Ingolf” ägde gården. Dansätter går upp i Olivehult år 1861. Bebyggelsen till båda gårdarna har legat närmare Boren och Motala ström i söder. (Namnarkivet och Bygdebänd).

Läget för backstugan Carlslund är på den Häradsekonomska kartan från år 1868 något oklart, möjligen ligger den precis utanför utredningsområdet åt väster. Så som bebyggelseenheten Carlslund senare gör enligt Ekonomiska kartan från år 1948. Carlslund uppträder som torp på karta över rågångsätgård för Svansätter från år 1870. Den första innehavaren är torparen, senare skomakaren, Jaen Skallbom. Han flyttar in 1845 och gifter sig 1847. Familjen bor där fortfarande under 1860-talet (husförhörslängder). På karta över rågångsutstakning för gården Dansäter från år 1799, och mera lättläst på motsvarande karta från 1807, finns däremot en byggnad, torp eller backstuga, med namnet Gubbsätter något längre åt öster, och denna hamnar inom utredningsområdet. Stugan vid Gubbsätter har försvunnit på de yngre 1800-talskartorna. De båda boställena

Carlslund och Gubbsätter ligger med ett marginellt avstånd från varandra, men tydligen på var sin sida om en fastighetsgräns. Kartförättningarna vid sekelskiftet 1800 föränleds bland annat av en tvistepark mellan fastigheterna Dansäter och Svansäter, och denna gräns blir alltså inte slutligt fastslagen förrän flera år efter att backstugan uppförts. Kanske kan därför ändå byggnader och/eller grunder från backstugan ha återanvänts i torpetableringen. Det skulle i så fall vara gränsen som flyttats inte torpet.

Figur 8. Utsnitt ur den Häradsekonomiska kartan från år 1868 med utredningsområdet markerat med blå ram. Skala 1:20 000.

Objektstabell

Objekt	Typ av objekt	Status	Kommentar
1	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning	Kristberg 62:1, torpet Carlslund
2	Färdväg	Fornlämning	Äldre sträckning av landsvägen mot Kristberg
3	Terrassering	Övrig kulturhistorisk lämning	
4	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	
5	Boplatsläge	-	Utredningsgrävt och avfärdat
6	Kolbotten	Övrig kulturhistorisk lämning	
7	Grop	-	
8	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
9	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
10	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
11	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
12	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
13	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
14	Dike	-	
15	Grop	-	
16	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	
17	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	
18	Grop	-	
19	Boplats	Fornlämning	Stenåldersboplats
20	Färdväg	Fornlämning	Äldre sträckning av landsvägen mot Kristberg
21	Boplatsläge	-	Utredningsgrävt och avfärdat
22	Boplats	Fornlämning	Stenåldersboplats
23	Grop	-	
24	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	
25	Fyndplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Kvartsavslag
26	Husgrund	-	
27	Boplatsläge	-	Utredningsgrävt och avfärdat.
28	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning.	
29	Boplatsläge	-	Utredningsgrävt och avfärdat
30	Kolbotten	Övrig kulturhistorisk lämning	
31	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
32	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	

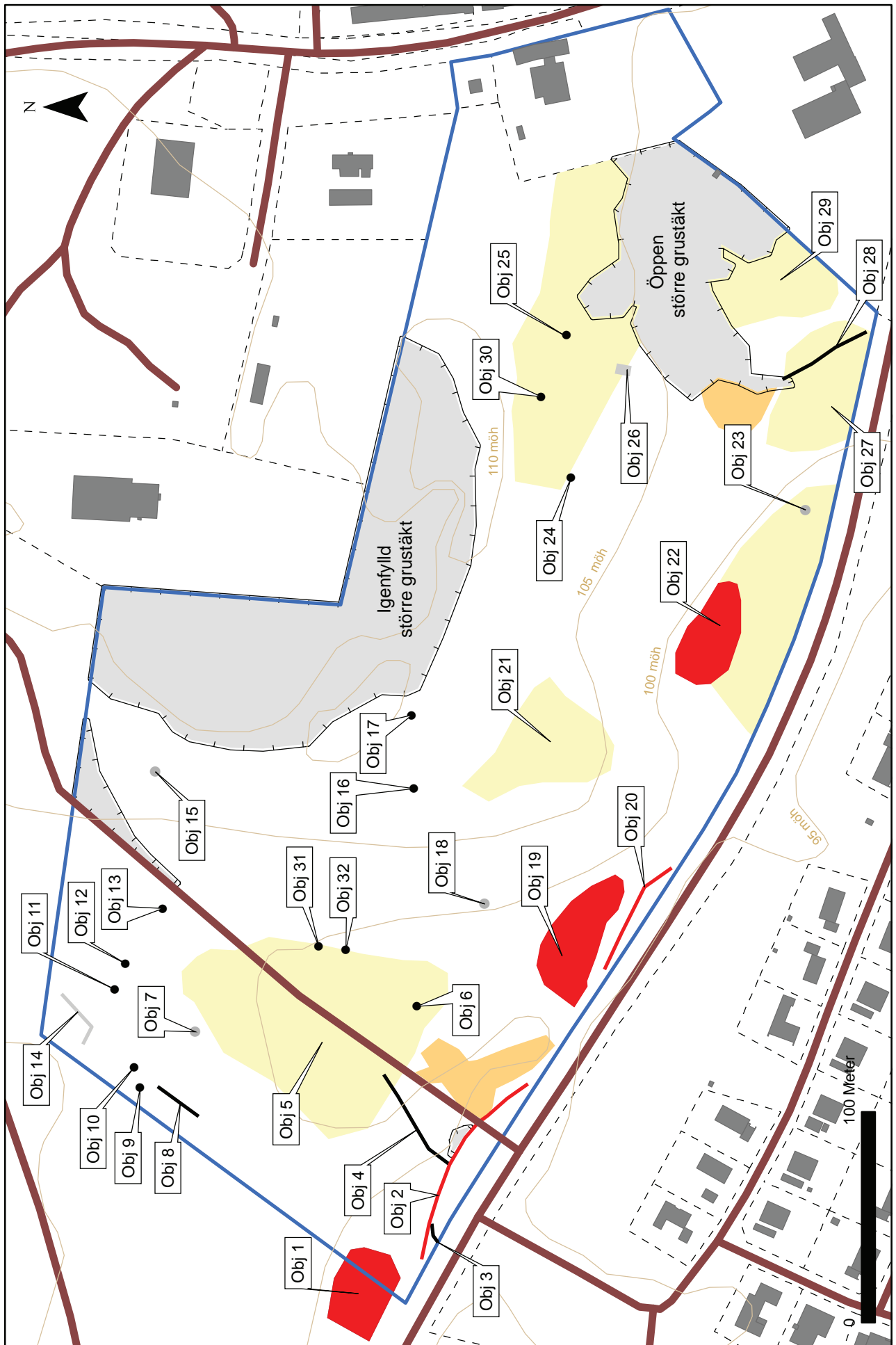
Utredningsområdets kulturlämningar

Utredningsområdet kan delas in i tre topografiska delar: en svagt skålformad sänka längs med brukningsvägen väster om höjden och sluttningen söderut från denna, en naturlig terrass – en ganska stor och i det närmaste plan yta – nära höjdens krön, och den ganska branta sydsluttningen nedanför den naturliga terrassen. De iakttagna objekten och den miljö de återfinns i kommer nedan att beskrivas grupperade efter denna topografiska indelning.

Teckenförklaring

	Utredningsområde
	Fornlämning
	Fornlämning
	Övrig kulturhistorisk lämning
	Övrig kulturhistorisk lämning
	Övrigt
	Övrigt
	Övrigt
	Utrett och avfärdat boplatsläge
	Täktgrop
	Dumphög

Figur 9. På motstående sida. Utredningsområdet med de observerade objekten mot ursnitt av digitala fastighetskartan. Nivåkurvor med 5 meters ekvidistans. Skala 1:2500.

I utredningsområdets sydvästra hörn ligger fornlämning Kristberg 62:1, **objekt 1**, lägenhetsbebyggelsen Carlslund. Torpet har funnits sedan 1840-talet och har haft en föregångare med namnet Gubbsätter eller Grinden på ungefär samma plats. Idag finns en jordkällare och en husgrund strax utanför och en betonggrund tangerar utredningsområdet. Terrängen är svagt sydsluttande och torpet har en blockrik höjd som skydd åt norr. På tomten växer lövträd och hallon. Strax öster om Carlslund, intill nuvarande Husbyvägen finns en del av den äldre landsvägen mot Kristberg, **objekt 2**, bevarad som en tydlig vägbank. Den ligger i blandskog och på själva vägbanken växer gräs och smågranar. Objekt 2 utgör fornlämning. In mot denna, på södra sidan, når en stensatt terrassering, **objekt 3**, som skulle kunna vara rest av en mindre, anslutande väg. Här är bägge vägarna tätt beväxta med sly. På norra sidan av Kristbergsvägen ligger en mindre grustäkt väster om dagens brukningsväg och öster om densamma finns en större dumphög som delvis täcker uppstickande berghällar i sydöst. Väster om grustäkten, utgående från den äldre Kristbergsvägen, finns ytterligare en äldre vägsträcka, **objekt 4**. Det rör sig om en äldre sträckning av brukningsvägen och som i söder är konstruerad som en upphöjd vägbank och i norr som en nedgrävd hålväg. Den äldre vägen ansluter till dagens där ett större, utredningsgrävt och avfärdat, boplatsläge – **objekt 5** – är beläget. Läget omfattade en helt stenfri sydvänd svacka med omgivande höjder. Skogen består här till större delen av gran, den är ganska mörk, och med endast mossa som markvegetation. I södra änden av objekt 5 ligger en kolbotten, **objekt 6**, efter en rund resmila. I östra sidan av objekt 5, mellan den stenfria svackan och en blockig och ganska brant sluttning i öster, ligger två något diffusa röjningsrösen, **objekt 31** och **32**. Strax nordväst om objekt 5 ligger en grop med vall, **objekt 7**, intill en berghäll. I kanten mot åkermark, idag betesmark, i väster och nordväst finns flera röjningsrösen, objekt 8–13, och ett dike, **objekt 14**. Röjningsrösen ligger i de högre belägna delarna av åkermarken och delvis in i skogen intill öppen mark. Topografin är sådan att rösena till stor del ligger på högsta partiet väster om svackan, objekt 5, innan marken åter sluttar nedåt väster. Norr om hagmarken finns en slyig skogsbacke väster om brukningsvägen och en något större grustäkt öster om densamma. Strax norr om utredningsområdet, på västra sidan av vägen, har torpet Grönvägen legat.

Figur 9. Objekt 2, gamla landvägen mot Kristberg sedd från väster. Foto, Jenny Holm.

Figur 10. Kolbotten efter en rund resmila, objekt 30, strax bakom ett igenlagt schakt. Foto från nordnordöst, Jenny Holm.

Öster om objekt 5 sluttar terrängen ganska brant uppåt mot en bred plan terrass nära krönet av höjden. På ett par ställen, sydväst och sydöst om den igenlagda stötte täkten i norr, framgår att sluttningen fortsatt uppåt och att en skyddande höjd bör ha funnits där. Den naturliga terrassen är efter gallringen en öppen tallskog med blåbärsris och mossa som markvegetation. Inom de delar som utgör igenfylld grustäkt, i norr och nordöst, växer unga tallar och sälgbuskage med en markvegetation av gräs och örter. I norra änden av den naturliga terrassen finns en stenklädd grop, **objekt 15**. Längre söderut finn ett par mindre täktgropar, **objekt 16** och **17**, kombinerade grus och stenbrott i block. I sydvästra kanten av terrassen finns ytterligare en grop, **objekt 18**, med i närmast firsidig form i plan. Öster om objekt 18 skjuter den naturliga terrassen ut mot söder och har här en mycket blockrik sluttning som når ända ut till Husbyvägen. På den naturliga terrassen ovanför detta utskjutande parti låg **objekt 21**, ett utredningsgrävt och avfärdat boplatsläge. Längre österut, på andra sidan av en mer ojämn och delvis blockig del av terrassen och längs med kanten av en större grustäkt, låg ytterligare ett boplatsläge som har utredningsgrävts och till största delen avfärdats. Ett fynd av ett kvartsavslag, registrerat som fyndplats med boplatslägets beteckning **objekt 25**, antyder att fler stenålderslämningar kan ha funnits där den större täktgropen nu är belägen. I anslutning till det förmodade boplatsläget återfinns ytterligare en mindre täktgrop, **objekt 24**, en kolbotten efter en rund resmila, **objekt 30**, och en firsidig formation i markytan, **objekt 26**, som tolkats som en sentida husgrund.

Figur 11. Den västra stenåldersboplatsen, objekt 19, sedd från nordöst. Foto: jenny Holm.

Nedanföör sluttningen ner från den naturliga terrassen, i den planare delen av en skålformad sänka öppen åt söder, har utredningen lokaliserat en stenåldersboplats, **objekt 19**, som utgör fornlämning. Boplatsen omfattar anläggningar i form av skärvtstenskongkentrationer och fynd av slagen kvarts och en bit ur eggen från en slipad stenyxa. Boplatsen kan ha fortsatt söderut men har sannolikt skadats av både nuvarande Husbyvägen och gamla landsvägen mot Kristberg, **objekt 20**, som till viss del finns bevarad här och som också den utgör fornlämning. Det är endas norra sidan av vägen som är bevarad, den södra vägrenen ligger under nuvarande Husbyvägen. Öster om objekt 20 skiljer den åt söder utskjutande, blockiga slänten, nedanföör objekt 21, boplatsen objekt 19 från nästa stenåldersboplats – **objekt 22**. Det topografiska läget vid objekt 22 påminner till sin karaktär om det med stenåldersboplatsen objekt 19, en större skålformad sänka öppen åt söder. Den identifierade stenåldersboplatsen ligger en bit upp i sluttningen, i ett något mindre brant avsnitt, i den nordvästra delen av det ursprungligen utpekade boplatsläget. Här fanns ett par mindre anläggningar med skärvig sten och ett fyndmaterial som omfattade slagen kvarts och flinta. En mesolitisk spånteknologi har utnyttjats vid tillslagningen av både kvartsen och flintan. Fynden återfanns i ett ljusgrått sandigt lager strax under ett humöst skikt av skogsmylla. I östra delen av det ursprungliga boplatsläget finns en grop med vall, **objekt 23**. Längst i sydöst har ytterligare två boplatslägen, **objekt 27** och **29**, utredningsgrävts och avfärdats. Båda boplatslägena låg på södra sidan av den täktgrop där fyndplatsen för kvarts, objekt 25, återfinns på norra sidan. Objekt 27 avgränsades i norr även av en större dumphög. Intill dumphögen har infarten till grustäkten legat, med riktning rakt söderut. En äldre tillfart, i form av en diskret vägbank, **objekt 28**, korsar boplatsläget objekt 27 i nordväst-sydöstlig riktning.

Figur 12. Den östra stenåldersboplatsen, objekt 22, ungefärligt markerad där den ligger på på en mindre avsatts i sluttningen. Foto från nordnordväst, Jenny Holm.

Tolkning och utvärdering

Utredningens syfte, att klargöra om det finns fornlämningar och/eller kulturlämningar inom utredningsområdet, har uppfyllts. Observerade forn- och kulturlämningar har beskrivits och boplatslämningar påträffade vid utredningsgrävningen har grovt avgränsats.

Båda de boplatser som framkommit vid utredningen har ett fyndmaterial som visar att de hör till stenåldern. Den ena, objekt 22 i öster, kan ganska säkert bestämmas till en ganska tidig del av äldre stenåldern. Spånfragment av både kvarts och kambrisk flinta förekommer. En koppling till det stora boplatskomplexet i Motala är trolig. Den andra, objekt 19 i väster, har ett magrare fyndmaterial och kan höra till vilken del som helst av hela stenåldern. Det ensamma kvartsavslaget, objekt 25 i nordöst, kan möjligen indikera att ytterligare en boplats funnits i området där en större grustäkt nu är belägen.

Torpet Carlslund i utredningsområdets sydvästra hörn kan följas i husförhörslängderna till 1840-talet, och dess föregångare Gubbsätter, eller Grinden, ner i 1700-talet. Det är lite oklart om dessa ligger på exakt samma plats. Det förefaller som att Carlslund ligger väster om gränsen mellan Svansätter och Dansätter, medan Gubbsätter ligger öster om densamma. Då det förekommit tvist om gränsen kan torpen legat på en och samma plats, medan det är gränsen som flyttats.

De flesta av de röjningsrösen som påträffats ligger i anslutning till dagens åkermark/betesmark och är sannolikt samtida med dessa. Två rösen, objekt 31 och 32, ligger i skogsmark och skulle eventuellt kunna vara av mer betydande ålder. Då inga andra formationer med anknytning till äldre tiders åkerbruk, eller belägg i det historiska kartmaterialet hittats, bedöms samtliga röjningsrösen som övrig kulturhistorisk lämning.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Lantmäteriets historiska kartor, www.lantmateriet.se, enligt nedan

Rikets allmänna kartarkiv

Häradekonomiska kartan, bladet Kristberg	1868	Rak.id. J112-55-16
Ekonomiska kartan, bladet Borensberg	1948	Rak.id. J133-8f8d50

Lantmäteristyrelsens arkiv

Hälla och Dansätter, Geometrisk avmätning	1642	Akt. D15-30:d8:67
Dansätter, Rågångsutstakning	1799	Akt. D51-17:1

Lantmäterimyndighetens arkiv

Dansäter Rågångsåtgärd	1807	Akt. 05-kri-47
Dansätter (Olivehult), Övrigt, ägoutbyte	1883	Akt. 05-kri-76
Svansätter, Rågångsåtgärd, stängselåtgärd	1870	Akt. 05-kri-74

Övriga arkiv

Riksarkivets digitala samling: Kristbergs kyrkoarkiv, Husförhörslängder.
Namnarkivet i Uppsala (NAU), Institutet för språk och folkminnen. www.sofi.se
Bygdeband, Sveriges hembygdsförbund. www.bygdeband.se
Sveriges geologiska undersökning (SGU). www.sgu.se
Riksantikvarieämbetets fornminnesregister (FMIS). www.raa.se

Litteratur

Räf, E. 2004. *Borensbergs sambälle. Ny fjärrvärme. Brunneby och Kristbergs socknar, Motala kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning etapp 2 och arkeologisk förundersökning* Östergötlands Länsmuseum, Kulturmiljöavdelningen. Rapport 2004:46.

Administrativa uppgifter

Arkeologisk utredning, etapp 1

KM projekt nr: KM13131
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum: 431-10145-13, 16/10 2013
Uppdragsgivare: Motala kommun

Landskap: Östergötland
Län: Östergötlands län
Kommun: Motala kommun
Socken: Kristbergs socken
Fastighet: Olivehult 10:3 och 12:1
Fornlämning: Kristberg 62:1, m.fl.
Ekonomisk karta: 8F 8d, digitala fastighetskartan
Koordinater: X 6 492 000 Y 515 500
Höjd över havet: 95–115 m.ö.h.

Typ av undersökning: Arkeologisk utredning, etapp 1
Personal: Jenny Holm
Fältarbete: 25-26 november 2013
Exploateringsyta: 13 ha
Koordinatsystem: Sweref 99 TM
Inmättningsmetod: GPS
Dokumentationshandlingar: 5 digitala fotografier och digitala mätdata förvaras på Östergötlands museum, Linköping
Fynd: -

Arkeologisk utredning, etapp 2

KM projekt nr: KM14004
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum: 431-281-14, 27/1 2014
Uppdragsgivare: Motala kommun

Landskap: Östergötland
Län: Östergötlands län
Kommun: Motala kommun
Socken: Kristbergs socken
Fastighet: Olivehult 10:3 och 12:1
Fornlämning: Kristberg 62:1, m.fl.
Ekonomisk karta: 8F 8d, digitala fastighetskartan
Koordinater: X 6 492 000 Y 515 500
Höjd över havet: 95–15 m.ö.h.

Typ av undersökning: Arkeologisk utredning, etapp 2
Personal: Jenny Holm och Mattias Johansson
Fältarbete: 17-20 mars 2014
Maskintimmar: 30 timmar
Exploateringsyta: 13 ha
Koordinatsystem: Sweref 99 TM
Inmättningsmetod: GPS
Dokumentationshandlingar: 10 digitala fotografier och digitala mätdata förvaras på Östergötlands museum, Linköping
Fynd: F1-12, slagen kvarts och flinta, samt ett yxfragment av bergart

Bilagor

Bilaga 1. Objektsbeskrivningar

Bilaga 2. Schaktplaner

Bilaga 3. Schakttabell

Bilaga 4. Fyndlista

Bilaga 5. Utdrag ur husförhörslängder

Bilaga 1. Objektbeskrivningar

Objekt 1 – Lägenhetsbebyggelse

Status: Fornlämning.

Beskrivning: Enligt FMIS 40×25 meter stor (VNV-ÖSÖ) där delar av lämningen ligger inom utredningsområdet. Vid fältinventeringen konstaterades att utredningsområdet tangerar en husgrund av betong, 3,5×2,5 meter stor (N-S) och 0,4 meter hög. Strax väster om denna finns en jordkällargrund, 6×4,5 meter stor (N-S) och 1 meter hög. Ytterligare något åt västsydväst finns en uppbyggd terrass som möjligen kan representera ännu en byggnad. Inom utredningsområdet tyder vegetationen på att ytan närmast husgrunderna varit en del av torpets tomt.

Topografi: Svagt sydsluttande skogsmark intill och norr om Husbyvägen.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Kristberg 62:1, torpet Carlslund. I husförhörlängderna framgår att torpet varit bebott före 1850 varför det är att anse som fornlämning.

Objekt 2 – Färdväg

Status: Fornlämning.

Beskrivning: Cirka 50 meter lång (NV-SÖ) vägbank som är 6 meter bred i basen och 4 meter upptill, samt 0,6 m hög. Bitvis förekommer låga vallar längs vägkanterna, med en smalare körbana i mitten, uppe på vägbanken.

Topografi: Svagt sydsluttande skogsmark, bevuxen med granar och lövsly.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Äldre sträckning av landsvägen mot Kristberg. Vägen förekommer i det äldre kartmaterialet åtminstone sedan 1700-talet.

Objekt 3 – Terrassering

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Terrassering, 7 meter lång (NÖ-SV) och 0,2–0,4 meter hög. Stensatt med 0,3–0,7 meter stora stenar som har flata sidan ut åt sydöst.

Topografi: Svagt sydsluttande skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Går in i objekt 2, skulle kunna utgöra del av mindre väg som anslutit till landsvägen.

Objekt 4 – Färdväg

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Lokal brukningsväg, utgår från objekt 2 och sträcker sig drygt 50 meter (NNÖ-SSV) åt nordnordöst där den ansluter till modern brukningsväg. I södra delen består vägen av en uppbyggd vägbank, 4,5 meter bred i basen och 2 meter bred på krönet, samt 0,1–0,4 meter hög. I norra delen framstår brukningsvägen som en 3 meter bred och 0,5 meter djup hålväg som övergår i en diffus stig innan den sammanfaller med dagens brukningsväg.

Topografi: Sydsluttande skogsmark, blandskog.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Sammanfaller delvis med en prickad stig på 1948 års ekonomiska karta.

Objekt 5 – Boplatsläge

Status: -

Beskrivning: 115×30–95 meter stor (N-S) topografiskt avgränsad yta.

Topografi: Svagt sydsluttande, helt stenfri yta med skyddande höjder i norr-nordöst-öst och väst-nordväst.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Utredningsgrävt och avfärdat.

Objekt 6 – Kolningsanläggning

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 11 meter i diameter, omgiven av en 1–1,3 meter bred och 0,1–0,2 meter djup ränna.

Topografi: Svagt syd- till sydvästsluttande skogsmark med markerat höjdparti något åt nordöst.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 7 – Grop

Status: -

Beskrivning: 2×1,5 meter stor (Ö-V) och 0,4 meter djup grop intill berghäll. Gropen är omgiven av en 2–3 meter bred och 0,1–0,4 meter hög vall av sten som går i en 5×4,5 meter stor halvcirkel ut från berget.

Topografi: Svagt syd- till sydöstsluttande skogsmark, intill berghäll i norr.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Påminner något om källargrop.

Objekt 8 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Oregelbunden ansamling av röjningssten, 0,1–0,4 meter stora, längs 24 meter av åkerkant (NNÖ-SSV), idag hagmark. Åkerkanten fortsätter söderut längs befintlig betesmark.

Topografi: Krön mellan svagt öst- och västsluttande terräng. Trädridå i kant av betesmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 9 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Oregelbundet 3×3,5 meter stort, intill block. Uppbyggt av 0,15–0,6 meter stora stenar

Topografi: Krönläge.

Jordart: Isälvsmaterial och uppstickande berghällar.

Kommentar: -

Objekt 10 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Närmast firsidigt, 2,5×2,5 meter stort och 0,3 meter högt. Uppbyggt av 0,15–0,9 m stora stenar. Mossigt.

Topografi: Krönläge.

Jordart: Isälvsmaterial och uppstickande berghällar.

Kommentar: -

Objekt 11 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Vält, 3×3 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,15–0,3 meter stora mossklädda stenar.

Topografi: Svagt nord- till nordvästsluttande mark, kant av åkermark - idag beteshage.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Åkern intill vilken röset befinner sig finns med på den häradekonomiska kartan från år 1868.

Objekt 12 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Vält, 3×2,5 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Överväxt, men med enstaka uppstickande stenar.

Topografi: Svagt nord- till nordvästsluttande mark, kant av åkermark - idag beteshage.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Åkern intill vilken röset befinner sig finns med på den häradekonomiska kartan från år 1868.

Objekt 13 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Vält, 3×2,5 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,15–0,3 meter stora mossklädda stenar.

Topografi: Svagt nord- till nordvästsluttande mark, kant av åkermark - idag beteshage.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Åkern intill vilken röset befinner sig finns med på den häradekonomiska kartan från år 1868.

Objekt 14 – Dike

Status: -

Beskrivning: Öppet dike i samma åkermark som ansluter till objekt 11–13.

Topografi: Svacka i svagt nordvästsluttande betesmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 15 – Grop

Status: -

Beskrivning: 1,5×1,1 meter stor och 0,3 meter djup grop omgiven av 1–1,4 meter bred och 0,1–0,3 meter hög vall. Vallen liksom sidorna i gropan består av sten, 0,4–0,6 meter stora.

Topografi: Plant krön av höjd i skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 16 – Brott/täkt

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Mindre grustäkt, 7×6 meter stor och 1,4 meter djup.

Topografi: Plant krön av höjd i skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 17 – Brott/täkt

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Mindre grustäkt, 3,5×2,5 meter stor och 0,4 meter djup.

Topografi: Plant krön av höjd i skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 18 – Grop

Status: -

Beskrivning: Grop med raka kanter, 4,5×3 meter stor och 1,3 meter djup.

Topografi: I överkant av brant sluttning, skogsmark, delvis blockig.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Påminner något om källargrop.

Objekt 19 – Boplats

Status: Fornlämning.

Beskrivning: Stenåldersboplats inom en 60×15–30 meter stor (Ö-V) topografiskt avgränsad yta. Inom ytan fanns anläggningar i form av koncentrationer av skärvig och skörbränd sten, vilka sannolikt representerar urlakade kokgropar och härdar. Fynd av

ett kvartsavslag och ett fragment ur eggen på en slipad stenyxa gjordes centralt inom boplatsen.

Topografi: Planare del av skålad sydsluttning, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Dateringen är ospecificerad stenålder. Boplatsen ligger på cirka 95 meter över havet och skulle om den legat strandnära som äldst kunna vara från 9000 f.Kr. (SGU).

Objekt 20 – Färdväg

Status: Fornlämning.

Beskrivning: Del av äldre väg, cirka 55 meter lång (NV-SÖ), där södra sidan ligger under befintlig väg, Husbyvägen, och norra sidan markeras av en 0,2–0,6 meter hög slänt.

Topografi: Svagt sydsluttande skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Äldre sträckning av landsvägen mot Kristberg. Vägen förekommer i det äldre kartmaterialet åtminstone sedan 1700-talet.

Objekt 21 – Boplatsläge

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: 65×15–50 meter stor (NV-SÖ) topografiskt avgränsad yta.

Topografi: Plan terras ovanför mer markerad sluttning, och med "strandvall" i ryggen åt norr, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Utredningsgrävt och avfärdat.

Objekt 22 – Boplats

Status: Fornlämning.

Beskrivning: Inom en 50×25 meter stor (VNV-ÖSÖ) yta påträffades fynd och anläggningar av stenålderskaraktär. I västra delen finns ett kulturlager, ett ljusgrått skikt av grov sand med fynd av bearbetad kvarts och flinta. Lagret kunde iaktas i tre av schakten och omfattar en yta om minst 10×5 meter (NNÖ-SSV) och var som mest 0,1 meter tjockt. Den mylliga skogsjord, som finns inom hela utredningsområdet, var här finkornigare och släppte på ett distinkt sätt från det underliggande kulturlagret. Dessutom fanns ett par koncentrationer av skärvig och skörbränd sten, vilka sannolikt representerar urlakade kokgropar och härdar. Fyndmaterialet består av spånfragment av flinta (2) och bearbetad kvarts: splitter (4), avslag (2), spånfragment (2), kärna (1) samt övrig slagen kvarts (4). De flesta fynden framkom vid rensning av kulturlagrets yta, medan ett par mindre kvartsbitar påträffades vid sällning då lagrets tjocklek skulle kontrolleras.

Topografi: Planare del av skålad sydsluttning, väl skyddad av höjder i norr och väster, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Det ursprungliga boplatsläget omfattade en yta om 115×15–45 meter (NV-SÖ). Fyndmaterialet representerar en mesolitisk spånteknologi och kan sannolikt dateras till den äldre delen av mesolitikum. Boplatsen ligger på drygt 95 meter över havet och skulle om den legat strandnära som äldst kunna vara från 9000 f.Kr. (SGU).

Objekt 23 – Grop

Status: -

Beskrivning: 2×1,5 meter stor och 0,3 meter djup grop, omgiven av 1–2 meter bred och 0,1–0,3 meter hög vall.

Topografi: Svagt syd- till sydvästsluttande skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 24 – Brott/täkt

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: 6×5 meter stor och 1 meter djup grop med rester av hugget block i botten.

Topografi: Plan terrass ovanför mer markerad sluttning, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 25 – Fyndplats

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Fyndplats för kvartsavslag

Topografi: Plan terrass ovanför mer markerad sluttning, delvis skydd av åschrönet i norr.

Intill större grustäkt.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Ett ursprungligen 150×20–50 meter stor (VNV-ÖSÖ) boplatsläge som i övrigt utredningsgrävts och avfärdats. Läget avgänsades i väster av mer blockig terräng och åt öster av tomtgräns.

Objekt 26 – Husgrund

Status: -

Beskrivning: 7×5 meter stor (N-S) jordfylld rektangel omgiven av grunt, 0,4 meter brett och 0,1 meter djupt, dike.

Topografi: Plan terrass ovanför mer markerad sluttning.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Troligen sentida, t.ex. enklare byggning på plintar.

Objekt 27 – Boplatsläge

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: 60×35 meter stor (VNV-ÖSÖ) topografiskt avgränsad yta.

Topografi: Planare parti av sydvästsluttning, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Utredningsgrävt och avfärdat.

Objekt 28 – Färdväg

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: 48 meter lång (NV-SÖ) sträcka och 3 meter bred vägbank, 0,2 meter hög åt sydväst men otydligt avgränsad åt nordöst.

Topografi: Svagt syd- till sydvästsluttande skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Saknas i kartmaterialet där en annan vägsträckning går från grustäkten i norr på den ekonomiska kartan från år 1948.

Objekt 29 – Boplatsläge

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: 50×30–40 meter stor (NNV-SSÖ) topografiskt avgränsad yta.

Topografi: Svagt markerat planare krön som skjuter ut åt söder, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: Utredningsgrävt och avfärdat.

Objekt 30 – Kolningsanläggning

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 8 meter i diameter och 0,2–0,3 meter hög. Antydning till ränna i väster.

Topografi: Plan terrass ovanför mer markerad sluttning, delvis skydd av åschrönet i norr, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: -

Objekt 31 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Flackt, 2,5×1,8 meter stort och 0,2–0,3 meter högt, röjningsröse. Uppbyggt av 0,3–0,6 meter stora stenar. Röset har varit helt övermossat och framträdde efter att skogsmaskin skavt av vegetationen.

Topografi: Svagt västsydvästsluttande mark nedanför västsluttning med flera block i ytan, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: I skogsmark på Häradsekonomiska kartan från år 1868.

Objekt 32 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Flackt oregelbundet, 3,5×2,0 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar, men domineras av ett 0,9 meter stort block i söder. Röset är bevuxet med 3 mindre lövträd och mossa, och framträdde efter att skogsmaskin skavt av markvegetationen.

Topografi: Svagt västsydvästsluttande mark nedanför västsluttning med flera block i ytan, skogsmark.

Jordart: Isälvsmaterial.

Kommentar: I skogsmark på Häradsekonomiska kartan från år 1868.

Bilaga 2. Schaktplaner

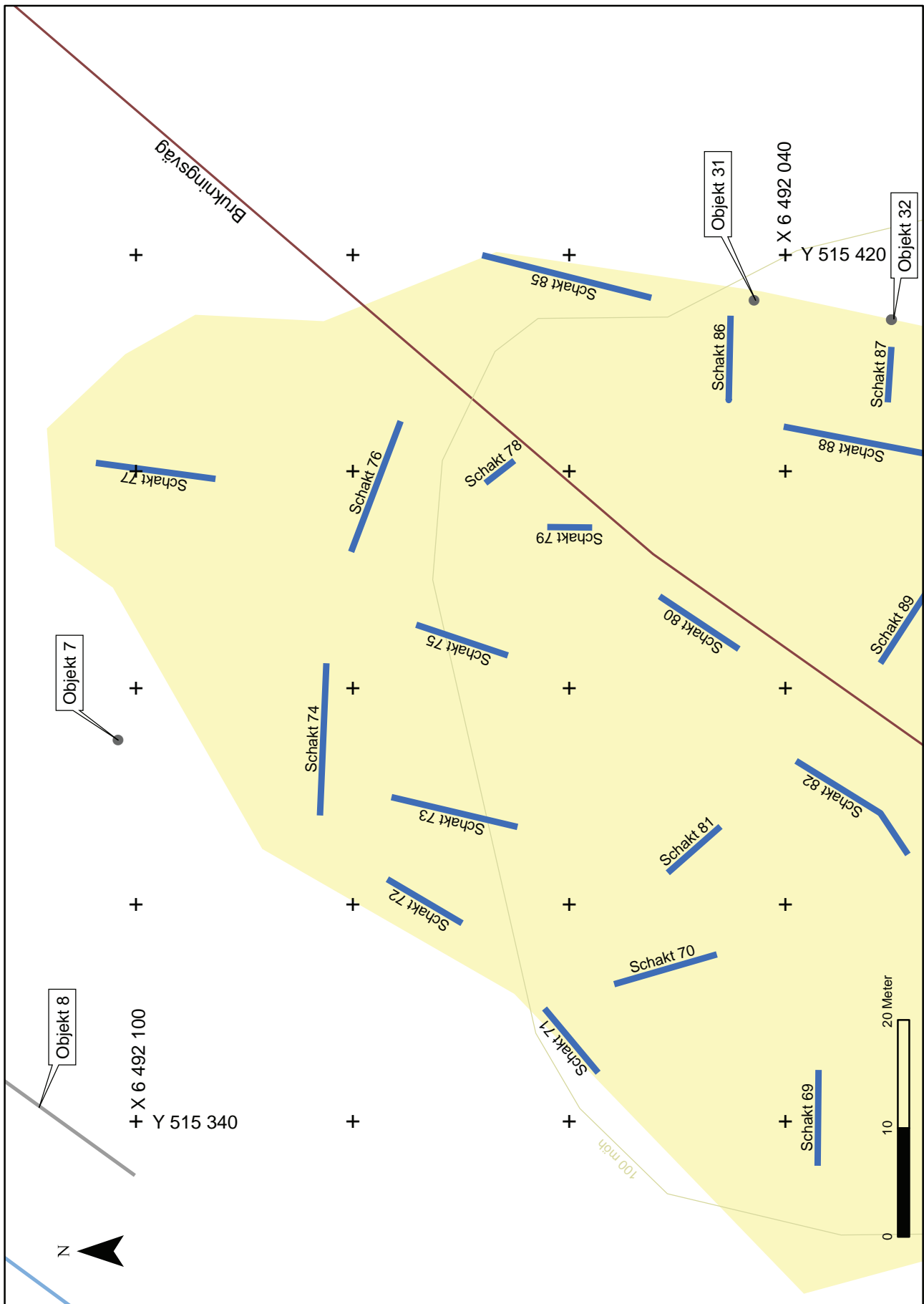

Figur 13. Översiktsplan över schaktplanerna på följande sidor. Skala 1:2500.

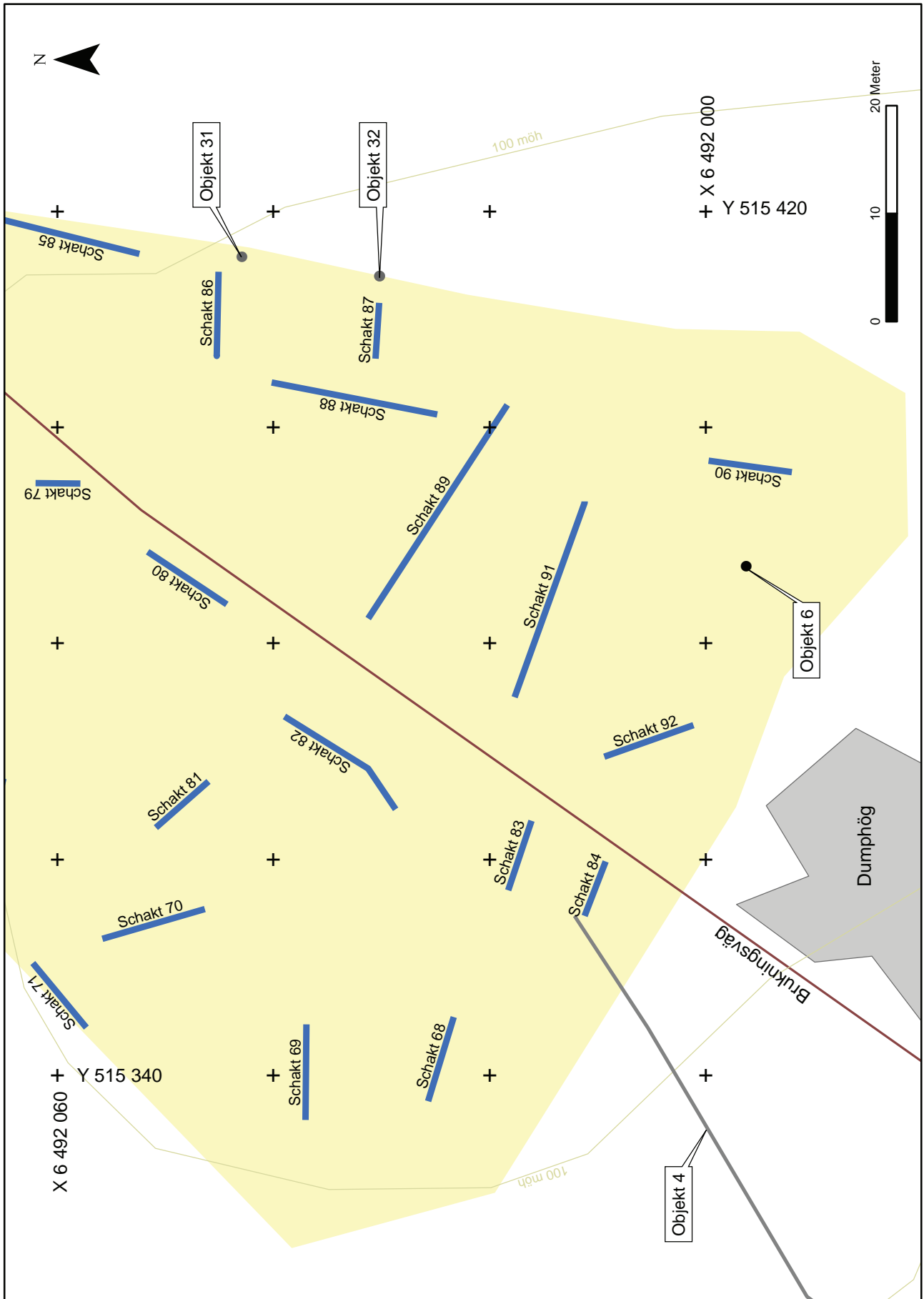
Teckenförklaring

- Utredningsområde
- Möjligt boplatssläge efter fältinventering
- Boplats
- Schakt
- Anläggning
- Kulturlager
- Fynd
- Övriga punktobjekt
- Övriga linjeobjekt
- Övriga objekt
- Täckgrop
- Dumphög

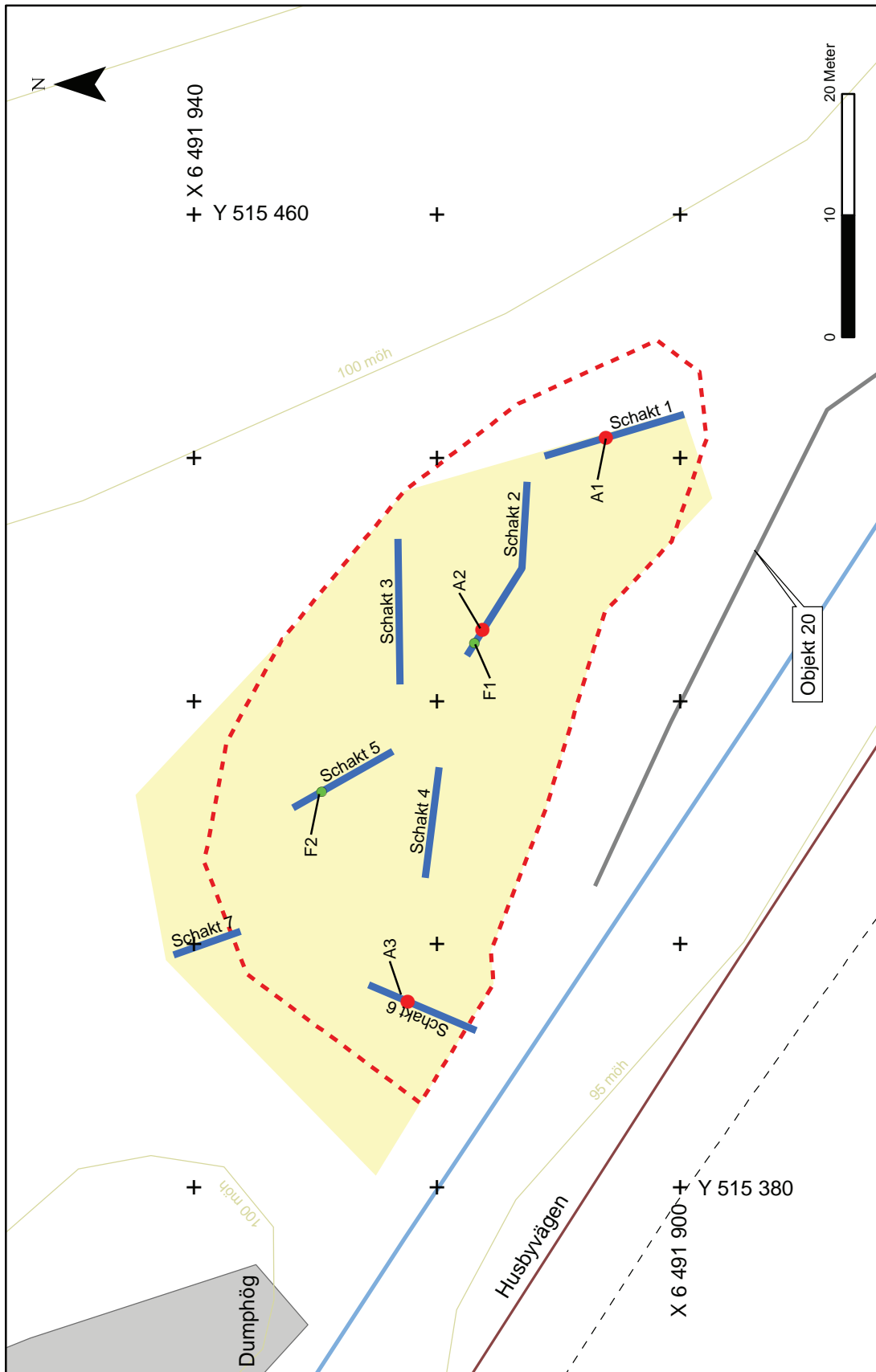
Figur 14. Teckenförklaring till schaktplanerna som kommer på följande sidor.

Figur 15. Schaktplan 1, norra delen av objekt 5. Skala 1:500.

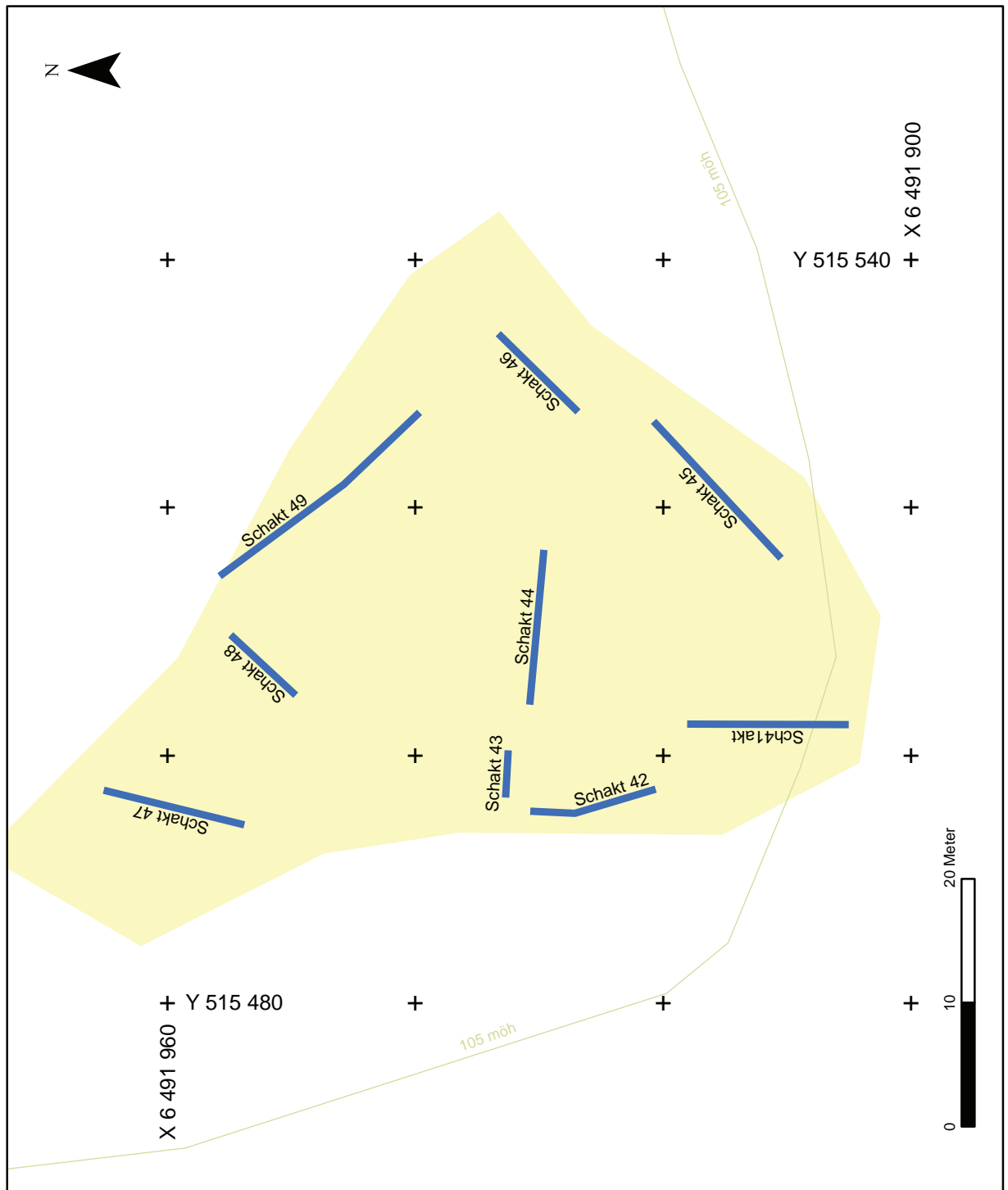

Figur 16. Schaktplan 2, södra delen av objekt 5. Skala 1:500.

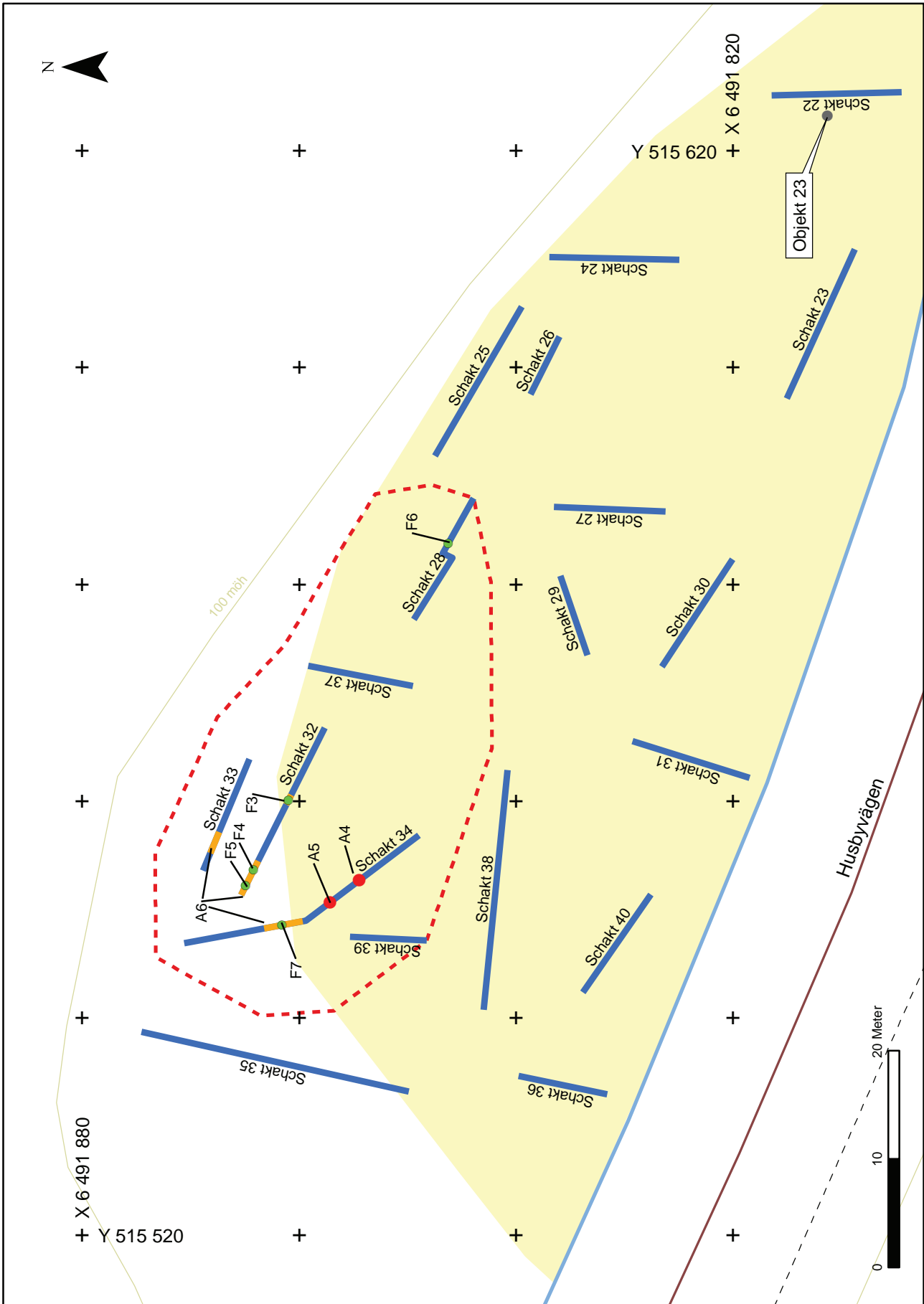

Figur 17. Schaktplan 3, objekt 19. Skala 1:500.

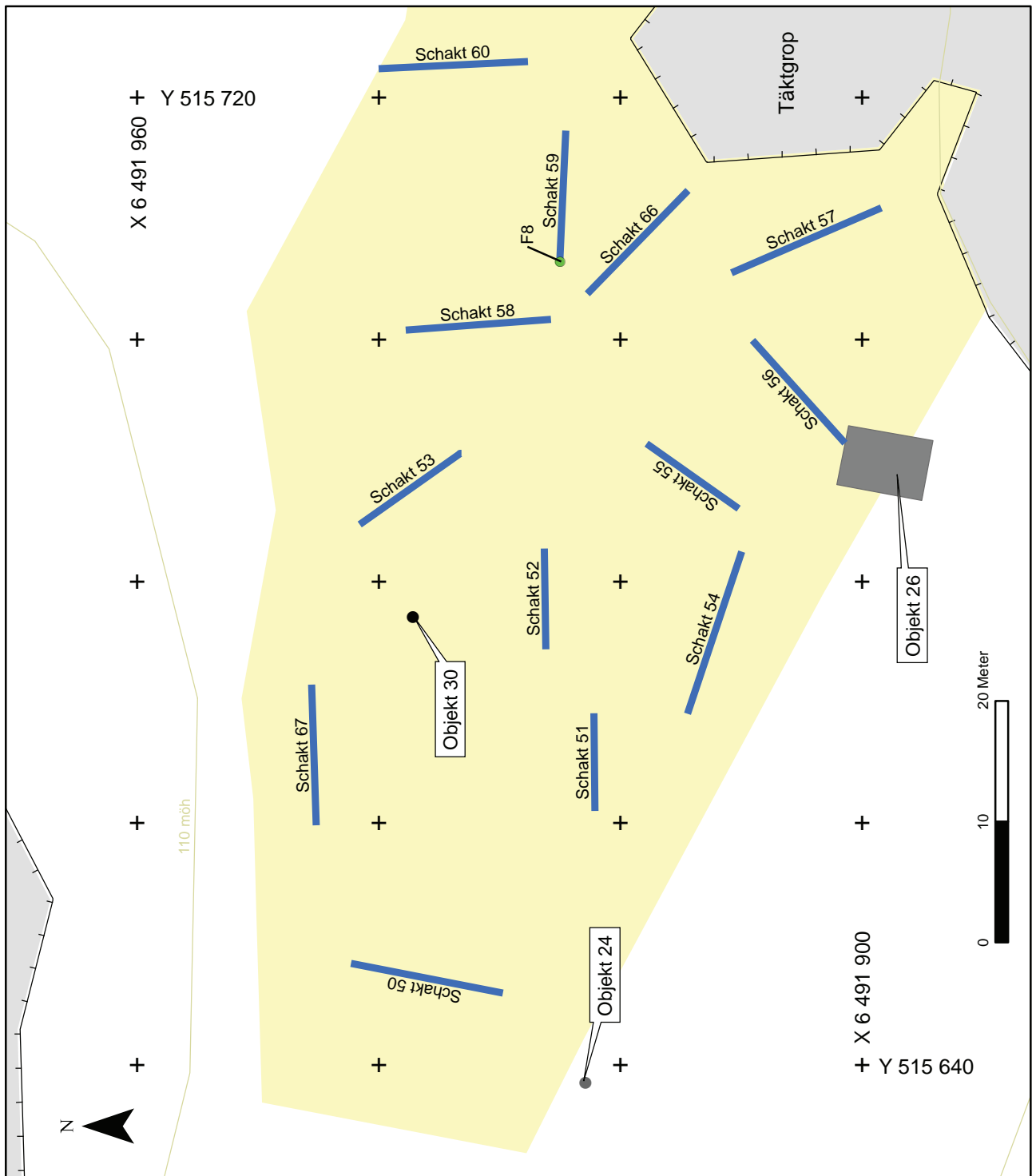

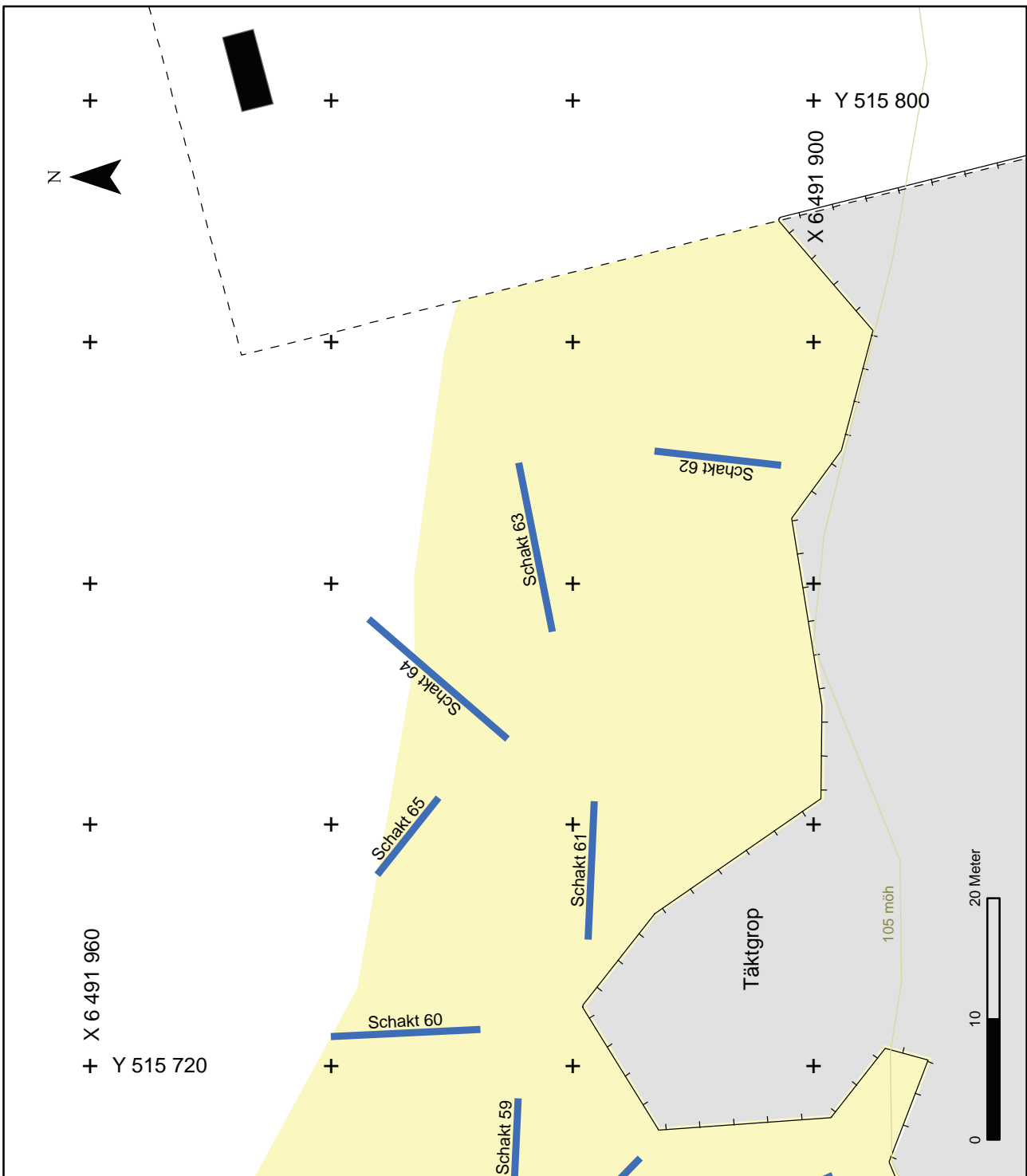
Figur 18. Schaktplan 4, objekt 21. Skala 1:500.

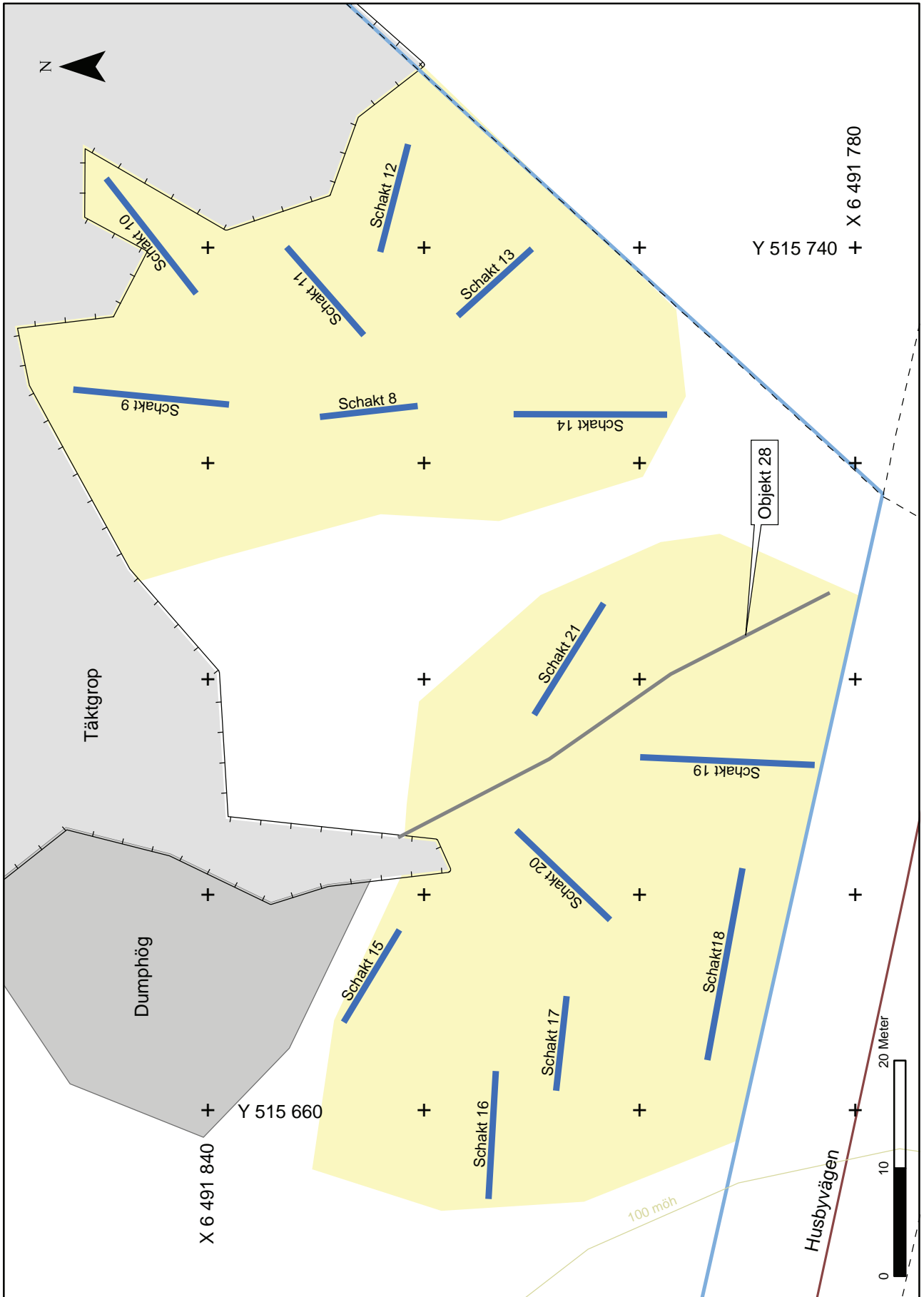
Figur 19. Schaktplan 5, objekt 22. Skala 1:500.

Figur 20. Schaktplan 6, västra delen av boplatsläget objekt 25. Kvartsavslaget, F8, har övertagit objektnumret 25 från boplatsläget. Skala 1:500.

Figur 21. Schaktplan 7, östra delen av boplatsläget objekt 25. Skala 1:500.

Figur 22. Schaktplan 8, objekt 27 och 29. Skala 1:500.

Bilaga 3. Schakttabell

Schakt	Objekt	Storlek i meter	Stratigraf	Övrigt
1	19	13x1,7x0,3	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder något grusig moig sand.	A1, skärvstenskoncentration, minst 3x1,7 meter stor och minst 0,15 meter djup. Mest skärvsten i sydvästra sidan av schaktet i övrigt ganska gles.
2	19	15x1,7x0,3-0,4	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grusig sand.	A2, skärvstenskoncentration, oval 1,2x0,8 meter stor, troligen kokgrop. F1, eggfragment av slipad stenya.
3	19	12x1,7-2,2x0,3-0,4	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grusig sand.	Centralt i schaktet var ett stenigt parti med ett par mindre block upp till 0,7 meter stora.
4	19	8x1,7x0,3	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig sand.	F2, kvartsavslag. Enstaka skärvstenar.
5	19	9x1,7x0,2-0,4	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grusig sand med flera stråk av småsten och grus med inslag av mjåla.	
6	19	10x1,7x0,2-0,4	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grusig sand med lite småsten.	A3, skärvstenskoncentration, oregelbunden cirka 0,5x0,3 meter stor. Enstaka skärvstenar i norra delen av schaktet.
7	19	4x1,7x0,3	Vegetationsskikt 0,2 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig sand med stort inslag av sten.	
8	29	8x1,7x0,2	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder stenbemängd grusig sand.	
9	29	13x1,7x0,3	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grusig sand med enstaka stenar.	
10	29	12x1,7x0,35	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,2 meter, och därunder grusig sand med ökande andel sten och grus åt sydväst.	Schaktet girar runt en stubbe i nordöstra änden.
11	29	10x1,7x0,2	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig och småstenig sand.	
12	29	7x1,7x0,3	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig och småstenig sand.	
13	29	8x1,7x0,3	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grusig och småstenig sand - i sydöstra tredjedelen dock grusig sand utan sten.	
14	29	14x1,7x0,3	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grusig och stenig sand.	
15	27	9x1,6x0,25	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	
16	27	12x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med enstaka stenar - moigt i västra änden.	
17	27	9x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	Längst i väster grågrön sand under skogsmyllan på grund av körväg in till gruståkt i norr.
18	27	16x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand - fläckvis grusig.	
19	27	16x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med enstaka stenar - grusigt i norra änden.	
20	27	13x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1-0,2 meter, och därunder sand - med något grus i söder.	
21	27	12x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1-0,15 meter, och därunder sand med inslag av grus.	
22	22	12x1,6x0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand med lite sten i norra delen.	
23	22	15x1,6x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grov sand.	
24	22	12x1,6x0,2-0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand med inslag av småsten.	Ett 2x1 meter stort grågrönt parti i norra änden av schaktet.
25	22	16x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand.	

Schakt	Objekt	Storlek i meter	Stratigrafi	Övrigt
26	22	6x1,6x0,25-0,35	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15-0,2 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	Ett dikesliknande stråk, 0,5 meter brett, med lerig sand och stenar i kanten löper diagonalt över schaktet. Tolkas som rotvälta.
27	22	10x1,6x0,2-0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand.	
28	22	13x1,6x0,2-0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1-0,2 meter, och därunder sand – med inslag av sten i väster.	F6, kvartskärna.
29	22	7x1,6x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	
30	22	12x1,6x0,2-0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	
31	22	11x1,6x0,2-0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1-0,15 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	
32	22	17x1,6x0,2-0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand med stenar i östra änden.	Kulturlager, A6, grov gråaktig sand i schaktets västra ände samt i en mindre fläck centralt i schaktet. Upp till 0,1 meter tjockt. F3, F4 och F5: avslag, spån och splitter av kvarts och flinta.
33	22	11x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	Grått lager, del av A6 (?), 2 meter längs schaktets södra sida.
34	22	25x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med sten.	Fläckar av grått kulturlager mitt i schaktet. F7, kvartssplitter. A4, skärvstenskoncentration, rund, 0,3 meter stor. A5, skärvstenskoncentration, oregelbunden, cirka 0,4x0,3 meter stor - utspridd i schaktet av skopan.
35	22	23x1,6x0,2-0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder i norra halvan moig morän och i södra halvan grovmo.	
36	22	8x1,6x0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand.	
37	22	10x1,6x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder sand – med sten i norr.	
38	22	23x1,6x0,3	Vegetationsskikt 0,05-0,1 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder omväxlande grus, sten och sand, och mo med sten.	
39	22	7x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder moig sand med sten.	
40	22	11x1,6x0,3-0,35	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15-0,2 meter, och därunder sand.	
41	21	13x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05-0,1 meter, och därunder sand och sten.	
42	21	10x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand och småsten.	
43	21	4x1,6x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sten och sand.	
44	21	12x1,6x0,2-0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand och sten.	
45	21	15x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med sten och något grus.	
46	21	9x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med inslag av sten och grovt grus.	
47	21	11x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med spridda stenar och något grus.	
48	21	6x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand och sten.	
49	21	21x1,6x0,2-0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand och sten.	
50	25	12x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand, grus, småsten och mindre block.	

Schakt	Objekt	Storlek i meter	Stratigrafi	Övrigt
51	25	8×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand och småsten.	
52	25	8×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand och småsten.	Flera block, 0,5–0,9 meter stora, i östra änden av schaktet.
53	25	9×1,6×0,2–0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1–0,15 meter, och därunder sand, mo, grus, sten och enstaka mindre block.	
54	25	14×1,6×0,2–0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1–0,15 meter, och därunder sand med ökande inslag av sten åt väster.	
55	25	9×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder mo, sand och sten.	
56	25	12×1,6×0,2–0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grus och sand.	I sydvästra änden berör schaktet husgrunden, objekt 26. Enda iakttagelsen i samband med denna är att skogsmyllan där var tjockare och något flammig.
57	25	13×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand.	
58	25	12×1,6×0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1–0,15 meter, och därunder sand, grus och sten.	
59	25	11×1,6×0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1–0,2 meter, och därunder sand längst i väster och i övrigt mo, sand, grus, sten och block.	F7, kvartsavslag.
60	25	12×1,6×0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1–0,15 meter, och därunder sand med ökande inslag av sten mot norr.	
61	25	11×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med enstaka stenar.	
62	25	10×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand, fläckvis med grus.	
63	25	14×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grus, sten och sand - med större inslag av sand åt sydväst.	
64	25	16×1,6×0,2–0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand - fläckvis med sten och grus.	
65	25	8×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sten och block med inslag av sand.	
66	25	12×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med sten.	
67	25	11×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand med inslag av sten och grus.	
68	5	11×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grus, sten och sand.	
69	5	8×1,6×0,15–0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0–0,15 meter, och därunder mo med sten i väster och grusig sand med sten i öster.	
70	5	10×1,6×0,15	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05 meter, och därunder grusig sand med spridda stenar.	
71	5	8×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05–0,1 meter, och därunder grus, småsten och sand.	
72	5	8×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand, grus och småsten.	
73	5	12×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand, grus och småsten.	
74	5	14×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand, grus och enstaka stenar.	
75	5	9×1,6×0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand, grus och enstaka småstenar.	
76	5	13×1,6×0,15	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05 meter, och därunder grusig sand.	

Schakt	Objekt	Storlek i meter	Stratigrafi	Övrigt
77	5	11x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0–0,1 meter, och därunder grus och sand.	
78	5	3x1,6x0,15	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05 meter, och därunder grus med inslag av sand.	
79	5	4x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05–0,1 meter, och därunder sandig grus.	
80	5	9x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig sand.	
81	5	6x1,6x0,15	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05 meter, och därunder grus, småsten och sand.	
82	5	14x1,6x0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,15 meter, och därunder grus, småsten och sand – längst i norr sandigare.	
83	5	7x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand, grus och småsten.	
84	5	6x1,6x0,2–0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,05–0,1 meter, och därunder grusig sand.	
85	5	16x1,6x0,2–0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder moig morän längst i norr och i övrigt sand med spridda block.	
86	5	8x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig sand.	
87	5	5x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand – längst i öster ett par block.	
88	5	15x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig sand – längst i söder även småsten.	
89	5	24x1,6x0,15–0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder grusig sand.	
90	5	8x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand.	Två rundovala grå fläckar, 0,8 meter stora, flackt skålformade i snittet, 0,06 och 0,08 meter djupa. Tolkade som samtida med kolbotten, objekt 6.
91	5	19x1,6x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1 meter, och därunder sand i öster och grusig stenig sand i väster.	Kolad stock, 0,8 meter lång och 0,2 meter bred, med rödbränd sand under. Tolkad som samtida med kolbotten, objekt 6
92	5	8x1,6x0,2–0,3	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av skogsmylla 0,1–0,15 meter, och därunder grus, sand och spridda stenar.	

Bilaga 4. Fyndtabell

Fnr	Material	Sakord	Antal	Vikt i g	Kontext	Objekt
1	Bergart	Fragment av yxegg	1	12,5	F1, schakt 2, rensfynd	19
2	Kvarts	Avslag	1	4	F2, schakt 5, rensfynd	19
3	Kvarts	Avslag	1	4	F3, schakt 32, rensfynd	22
4	Kvarts	Spån, fragment	1	0,1	F4, A6, schakt 32, sållfynd	22
5	Kvarts	Avslag, fragment	1	0,4	F4, A6, schakt 32, sållfynd	22
6	Flinta	Spån, fragment	2	0,7	F5, A6, schakt 32, rensfynd	22
7	Kvarts	Spån	1	0,4	F5, A6, schakt 32, rensfynd	22
8	Kvarts	Splitter	2	0,2	F5, A6, schakt 32, rensfynd	22
9	Kvarts	Övrig slagen	4	18	F5, A6, schakt 32, rensfynd	22
10	Kvarts	Kärna	1	12	F6, schakt 28, rensfynd	22
11	Kvarts	Splitter	2	0,1	F7, schakt 34, rensfynd	22
12	Kvarts	Avslag	1	12	F8, schakt 59, rensfynd	25

Figur 23. Stenåldersfynd från sökschaktsgrävningen.

A. Fynd 1 och 2, fragment från eggen av en släpad bergartsyxka och ett kvartsavslag, från objekt 19. Yxans egg vätter upp åt höger.

B. Fynd 12, kvartsavslag, objekt 25.

C. Fynd 3, kvartsavslag, och fynd 6 och 7, spånfragment av kambrisk flinta och kvarts, från objekt 22.

D. Fynd 10, kärna av kvarts, från objekt 22.

Bilaga 5. Utdrag ur husförhörslängder för Kristbergs socken

Sammanställt av Mattias Johansson.

AI:1 (1762–64)

Grinden liksom Gubbsäter saknas.

AI:3 (1792–1801), s. 36-37

Grinden (Grinnen) ”på Dansätters ägor”. Bebos av backstuguhjonet Johan Larsson (f. 1722 i Vinnerstads sn), hans hustru Stina Larsdotter (f. 1752 i Kristbergs sn) och sonen Johan (f. 1788 i Kristbergs sn) som flyttat till Dalhem 1810. Alla inflyttade 1800 från torpet Bäckén under Dansäter. Makarna gifta 1784.

Man finner Johan Larsson med familj i Bäckén i samma hfl, de står där antecknade för nattvardsgång en sista gång i augusti 1798, men några noteringar från 1799 saknas, vilket antyder att de kan ha flyttat något år tidigare till Grinden än 1800 (Kristberg AI:3 s. 40-41).

AI:4 (1803–06), s. 32

Grinden (Grinnen) under Dansäter. Bebos av gamle Johan Larsson (f. 1722 i Vinnerstads sn), hans hustru Stina Persdotter (f. 1752 i Kristbergs sn) och sonen Johan (f. 1788 i Kristbergs sn) som flyttat till Dalhem 1810. Makarna gifta 1784.

AI:5 (1806–10), s. 132

Grinden under Dansäter. Bebos av gamle Johan Larsson (f. 1722 i Vinnerstads sn, d. maj 1808) och hans hustru senare änka Stina Persdotter (f. 1752 i Kristbergs sn), de båda gifta 1784.

Om Johan står i dödlängden: ”född 1722 uti Winnerstad. kom ved 4 års ålder hit till församlingen, har på några ställen tjent. varit Torpare, gift 2.ne ganger haft 10 Barn slutligen stadd i en Backstuga”, här framgår inte namnet på backstugan utan bara att Johan bodde på Dansätters ägor och dog 86 år gammal av ålderdom (Kristberg C:5 s. 535).

AI:6 (1811–15), s. 78

Grinden under Dansäter. Bebos av änkan Stina Persdotter (f. 1752 i Kristbergs sn), antecknad som sjuklig.

AI:8 (1816–20), s. 80

Grinden under Dansäter, ortnamnet överstruket och på raden över istället skrivet ”Gubbsätter”. Bebos av änkan Stina Persdotter (f. 1752 i Kristbergs sn), antecknad som sjuklig, utfattig och har fattigdel.

AI:10 (1821–25), s. 79

Gubbsäter (Gubbsetter) under Dansäter. Bebos av änkan Stina Persdotter (f. 1752 i Kristbergs sn), anteckning att hon har fattigdel.

AI:12 (1826–30), s. 79

Gubbsäter (Gubbsätter) under Dansäter. Bebos av änkan Stina Persdotter korrigerat till Larsdotter (f. 1752 i Kristbergs sn), anteckning att hon har fattigdel.

AI:14 (1831–35), s. 79

Gubbsäter (Gubbsätter) under Dansäter. Bebos av änkan Stina Larsdotter (f. 1752 i Kristbergs sn, död 1831), anteckning att hon har fattigdel.

Om Stina står i dödlängden bara att hon dog som ”Enka i Gubbsäter på Dansätters ägor” av kräfte 80 år gammal (Kristberg C:5 s. 619).

AI:16 (1836–40)

Gubbsäter liksom Karlslund saknas.

AI:17 (1841–46), s. 76

Karlslund (Carlslund) under Svansäter. Bebos av torparen Jan Skallbom (f. 1819 i Kristbergs sn), hitflyttad hit från Brunneby sn 1845. Här finns även gamle drängen Per August Nordqvist (f. 1823 i Brunneby sn), hans hustrun Anna Karlsdotter (f. 1816 i Kristbergs sn) och sonen Karl August (f. 1845 i Kristberg sn). Makarna är gifta 1844, han hitkommen 1845 från Brunneby sn, hon från Linköping 1842. Samtliga med noteringar om förhör eller nattvard första gången 1845.

Anna Karlsdotter är tidigare piga i Ulvhult och står kvar där i hfl fram till 1845, och trots vigsel 1844, flyttar hon till Svansäter först 1845, här finns även sonen Karl August noterad. (Kristberg AI:18 s. 94). I födelselängden står om sonen Karl August att han är född i oktober 1845 i Ulvhult, inte i Karlslund (Kristberg C:6 s. 166).

AI:19 (1846–51), s. 76

Karlslund (Carlslund) under Svansäter. Bebos av torparen Jan Skallbom, nu med hustrun Johanna Nilsson (f. 1815 i Hagebyhöga sn) och två barn, samt gamle drängen Per August Nordqvist med familj. Den senare familjen flyttar ut till Ljung 1847. En dräng, Per Johan Lindström (f. 1830 i Tjällmo sn), flyttar in hos Skallbom 1851.

I födelsenotisen för Jan Skallboms son 1849 framgår att Jan är skomakare i Karlslund (Kristberg C:6 s. 184). I dotterns födelsenotis från 1851 tituleras Jan bara som torpare i Karlslund (Kristberg C:6 s. 196).

AI:20 (1852–57), s. 72

Karlslund (Carlslund) under Svansäter. Bebos av skomakaren Jan Skallbom med familj och drängen Lindström. Ytterligare en familj, gamle drängen Johannes Hanssons, flyttar in 1857.

AI:21 (1858–60), s. 77

Karlslund (Carlslund) under Svansäter. Bebos av skomakaren Jan Skallbom med familj och drängen Lindström. Av Johannes Hanssons familj finns inga spår.